

Izhaja vsaki dan.

Tudi ob nedeljah in praznikih ob 5. uri, ob ponedeljkih ob 9. uri zjutraj.

Posamične številke se prodajajo po 3 novč. (6 stotnik), v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Ljubljani, Gorici, Celju, Kranju, Mariboru, Celovcu, Idriji, St. Petru, Sežani, Nabrežju, Novemestu itd.

Oglase in naročbe sprejema uprava lista „Edinost“, ulica Giorgio Galatti št. 18. — Uradne ure so od 2. pop. do 8. zvečer. — Cene oglaševanja: 6 st. na vrsto petič; poslanice, osumitnice, javne razpise in domači oglasi po pogodbi.

TELEFON številka 1157.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Naročnina znaša

za vse leto 24 K., pol leta 12 K., 3 mesece 6 K. — Na naročbe brez dopolne naročnine se uprava ne odziva. Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo. Naročnina, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ul. Giorgio Galatti 18. (Narodni dom.) Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik koncesije lista „Edinost“: Natisilna tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 18. Poštno-hranilnični račun št. 811.652.

Vojna na skrajnem Vztoku.

(Brzjavne vesti).

Poročilo maršala Ojame.

TOKIO 19. Maršal Ojama poroča: Rusi gradijo neprenehoma vtrdbe ob vsej črti ter ne prestano obstreljavati dele japonske armade. Dne 17. t. m. so Rusi z neznatnimi oddelki pehote na več krajih napadli japonsko armado, a bili so odbiti.

Dogodki v Rusiji.

Pogreb velikega kneza Sergija.

PETROGRAD 19. Kolikor je dosedaj znano, bo truplo velikega kneza Sergija začasno pokopano v kapeli velikega angela Mihaela.

Od členov carske hiše ne pride nihče na pogreb, izvemši velikega kneza Pavla. Uradniki ceremonijskega urada so že odpotovali v Moskvo.

MOSKVA 19. Truplo velikega kneza Sergija se nahaja v Čudovskem samostanu. Svečenstvo obavlja dvakrat na dan zadušnice. Dokler ostane truplo v samostanu, oskrbe častno stražo po dnevu civilni in vojaški uradniki ter dvorjaniki, po noči pa dva častnika in 4 podčastniki. Pred vhom samostana stojijo dve častni straži. Včerajšnji zadušnici v samostanu so prisostvovali velika kneginja Elizabeta, kneza Konstantin in Dimitrij, velika kneginja Marija Pavlovna, zastopniki mesta in zemstva ter inozemski konzuli.

PETROGRAD 19. Veliki knez Pavel Aleksandrovič stopi zopet v vojaško službo kakor general in krilni pobočnik carjev. Veliki knez se vdeležil v Moskvi pogreba velikega kneza Sergija.

MOSKVA 19. Za pogreb velikega kneza Sergija je odredjeno nastopno: Le osebe s posebnim vabilom se pripuste v samostan, kjer bo truplo blagoslovljeno. Po zadušnici, ki jo bo opravil moskovski metropolit, prenesejo adjutanti truplo provizorično v samostansko rakev.

Morilec velikega kneza Sergija.

PETROGRAD 19. Tukajšnji listi skušajo pojasniti, kako da je bilo možno, da se je umorstvo posrečilo, čepravno je veliki knez prejel v zadnjem času mnogo pretih pisem ter se je radi tega ukrenilo vse potrebno za njegovo varstvo. Toda ni se mislilo, da bi se zamogel izvršiti atentat na širokem in odprtem senatnem trgu, na katerem ni nikdar ljudi. Vso pažnjo so torej obrnili na ozka vrata, skozi katera se gre v Kreml.

O aretovanem zločincu oziroma njegovih morebitnih pomočnikih ni ničesar

novega. V njegovem žepu so našli razun revolverja tudi potni list, glaseč se na ime vitebskega malomeščana Gerasimova, kateri potni list je pa najbrž ponarejen. Iz obleke in okornih rok morilčevih se sodi, da pripada delavskemu stanu.

Štrajk železničarjev.

MOSKVA 19. Upravni uslužbenci železnice Moskva-Kazan so sklenili petico, v kateri zahtevajo, da se zopet vsprejme štrajkujoči brzjavni uradniki. Ako se zahtevam do 21. t. m. ne ugodijo, hočejo vsi železniški uradniki v Moskvi pričeti štrajk.

Brzjavne vesti.

Eksplodizija Nafte.

BAKU 19. Opoldne je v pristanišču pri Bibicibatu eksplodirala neka ladja, ki je bila napolnjena z nafto. Pet drugih ladij se je unelo. Dvajset ljudi je zgubilo življenje.

Govor poslanca Biankinija

v poslanski zbornici dne 8. febr. 1905. (Dalje).

Hrvatsko vprašanje.

Paragraf 4 zakonskega člena XXX. od leta 1868. se glasi doslovno (cita):

„§. 4. Hrvatska, Slavonija in Dalmacija priznava zakonski člen XII. ogrskega sabora leta 1867, ki določuje skupne pogoje, ki obstoječe med deželami Njegovega Velikanstva, ali posle ne skupne, ki se imajo rešiti v skupnem sporazumljenju ter način njihovega upravljanja; priznavajo tudi kakor veljavne in obvezne tiste dogovore, ki so navstali že na temelju zakona, posebno zakonske člene XIV., XV. in XVI. od leta 1867, ali to pod izrecnim pogojem, da morejo taki temeljni zakoni in dogovori v bodoče navstati samo zakonitim sodelovanjem Hrvatske Slavonije in Dalmacije.“

Gospoda moja! Jasnje je kakor sonce, da v teh zadnjih besedah (cita):

„morejo taki temeljni zakoni in dogovori v bodoče navstati samo zakonitim sodelovanjem Hrvatske, Slavonije in Dalmacije“ — leži ključ kakoršnega si bode prihodnjega dogovora med Avstrijo in Ogrsko, pa bilo tudi na podlagi personalne unije. (Pritrjevanje).

Jasno je, da sedaj ob kakem takem dogovoru mora tudi Hrvatska reči svojo besedo in da je sedaj za krono in za vse poklicane činitelje prišel čas, da popravijo pogrsko (Živo prittrjevanje), vsled katere

so bile v letu 1867 slavni „kraljevini Hrvatski, Slavoniji in Dalmaciji“ vkradene malone vse nje stare pravice, zagotovljene jej po izvolitvi Ferdinanda I. habsburškega v letu 1527, in ko je vsprejela pragmatično sankcijo, neodvisno od Ogrske, v hrvatskem saboru v letu 1712. (Živo odobravanje.)

Kršenje pravic, storjeno z duvalizmom leta 1867, na škodo Hrvatske, je občutila že davno vsa monarhija v vojniškem in gospodarskem pogledu, a danes jo občuti bolj, nego kdaj poprej. (Glasovi: Na za! lost!) Dr. so se leta 1867 spoštovale pravice Hrvatske, da je bila ohranjena njena samostanost in teritorialna celokupnost, mi ne bi imeli sedaj, gospoda moja, na dnevnem redu državne, vojske in gospodarske krize (Pritrjevanje — Poslanec Perić: Niti Madžari ne bi bili tako objestni!) Na tem ni dvomiti.

Ali, kar je še važneje: **državnopравни temelji monarhije na obalah Jadranskega morja bi bili jako učvrščeni in mi se ne bi imeli ničesar bati.** Pa bi se nam ne trebalo bati nikake pustolovne Italije, čije sanjarije o Albaniji itd. so že javna tajna. (Jako dobro.)

Pa še več, tudi bosansko in balkansko vprašanje ne bi bilo za nas nevarno sršenovo gnezdo, ki utegne preročati monarhiji še mnogo skrbi in bolečin. (Pritrjevanje.) Ali, gospoda moja, jaz se danes nečem spuščati v nadaljne politične ekskurzije. Zato se mi menda ponudi druga prilika.

Kaj zahtevajo Hrvatje!

Vračaje se k vojniškemu vprašanju, o katerem danes razpravljamo, pravim s trdnim uverjenjem, da tu tolmačim čustva vsega hrvatskega naroda: naj se težki in usodni odnosi na Ogrskem razvijajo kakor hočejo, mi zahtevamo od kompetentnih činiteljev, in v prvi vrsti od krona, da se spoštojuje svete pravice Hrvatske (Odobranje) in da se jej povrne nje samostanost nas, roti Ogrski tudi v vojaških stvareh. (Živahno odobravanje.) V seji cislajtanske delegacije dne 16. februarja m. l. sem jaz o tem predmetu obsirno govoril in razkazal vse krivice ki jih Hrvatska trpi pod današnjim zistomom tudi v pogledu vojske. Nočem danes ponavljati tega. Samo konstatovati moram, da je po lanjskih delegacijah položaj Hrvatov v skupni vojski postal še huji.

Za madjarske oficirje, na troške skupne vojske je ustanovljenih 1400 ustanovnih mest, a za Hrvate niti eno samo! (Čujte! Čujte!) Madžari so dobili mnogo kadetnih sol z madjarskim jezikom, a Hrvatje niti jedne! Honvedi so obdarjeni s topništvo, a hrvatskemu domobranstvu pošiljajo v dar — madjarske oficirje (Čujte!), hrvatskim polkom veliko število rezervnih kadetov in

kadetskih aspirantov iz Madjarske, ki ne znajo niti ene besede jezika, ki ga govore njihovi polki. (Čujte! Čujte.)

(Zvrsetek pride.)

V resnih časih.

(Dopis.)

Odkar je Rusija postala velesila, so začeli drugi neslovanski narodi prikrite boje proti isti. Tem drugim narodom so se pridružili povsodi in vedno nemirni Židje, a tem še del zavedenih slovanskih podložnikov iste Rusije, tako so nje sovragi podvojevali svoje peklenske načrte, napernje proti edini slovanski velesili. Umrili so že carje, ministre in druge državne višje i niže uradnike, a vse to pod pretvezo, da hočejo — konstitucijo, da hočejo svobodo in enakopravnost za vse podanike velike ruske države. Zunanji sovragi so se poslužili za svoje zlobne namene Židov, živčih v isti Rusiji. Ti poslednji pa, ki store vse za denar, ti so znali pridobiti rusko kri — neumno rusko kri — in ta je nastopala slej kakor prej — na korist sovragom Slovanstva! Koliko laži so ti »dobri« prijatelji Rusije napisali o isti le od začetka sedanje rusko-japonske vojne?

Koliko laži so pisali tudi te dni o priklji nemirov v Petrogradu! Mi, in z nami sleherni zavedni Slovan, vemo, da se mnogoštevilnim sovragom Slovanstva ne posreči, da bi uničili na mah največjo državo v Evropi! In vemo tudi, da se jim ne posreči, da bi pogoltnili vse Slovan — kar bi zelo radi izvršili, ko bi le mogli!

Mi tudi vemo, da Slovanstva ne uničijo vse tuje sovražne sile. Pač pa mu mnogo škodujejo njega lastni sinovi, zavedeni po sovragih Slovanstva! Tudi Egipčanov, Grkov in Rimljanov niso uničile tuje sile — dokler so bili ti veliki narodi edini med saboj in krepostni. Kakor hitro pa zapazijo sovrag, da se je začela nesloga med sinovi naroda, kateremu je ta sovrag zaprisegel pogin, umeje izrabljati ta zlodej vsa sredstva in ne odneha, dokler ni dosegel svojega peklenskega namena. Med našim malim slovanskim narodom je gotovo ogromna večina ljudi, — razumnih namreč — ki se ne ogrevajo preveč za konstitucijo v bratski ruski državi. A to ne morda za to, ker ne bi privoščali ruskemu narodu vse svobode, ampak zato, ker jim je jasno, da narava, torej narod ne pozna skokov, ampak se mora razvijati logično, naravno. Največje pravo in najlepša svoboda je narodu je v zlo, ako je ne zna modro rabiti. Tudi za konstitucionalne svobode — ako naj postanejo iste res v blagoslov narodu — morejo pred njihovim

čili da so dvigali mrtvece na voz.

— Počakajte! je priskočil Nikola ter snel z očeta pas, ta pas je moj. Nosim kačo v srci, nosil jo bom na prsih, naj opominja na maščevanje moje.

Ze so zavili trupla mrtvih v ogrinjala, že so jih položili na voz. Ta se je začel pomikati. Sprejaj je korakal kmet, noseči križ od hrastove veje, za njim svečenik Ivan povešene glave, po tem na vozu mrtveci, slednjič pak je stopal Nikola vodeči Moroviča. Šli so proti Gorjanom, da položijo ostanke rodbine svoje v starinsko rakev.

Počasi se je pomikal žalostni spreved po polju. Po tiho je mrmrala mrtvaška molitev v noči, mesec jim je bil grobna luč in nočna sova kakor da je pevala skozi noč porogljivo:

»Davori mi knez Nikola
I tva sila pade ohola.«

Te je bil pogreb višega dvornika Nikole Gorjanskega, pred katerim se je še včeraj tresel ves svet.

(Pride se.)

PODLISTEK.

134

Prokletstvo.

Zgodovinski roman **Augusta Šenoce**. — Načeljeval in dovršil **I. E. Tomić**.

Prevel **M. C. — S.**

Že je legal mrak, zvezda za zvezdo je zasejala na nebu, a za vejevjem je seval rog meseca, ki je sipal slabotno luč na tiho ravnico. Slabeje in slabeje je bilo čuti križ odhajajoče vojske. Še jo je bilo videti na kraju vidika kakor malo kačo, kakor se plazi po polju, potem je izginila in križ je potihnil. Prazna je ravnica, samo mrtvi vojak leže na njej, priče krvave borbe a med mrtvimi trupli je hodil povešene glave prekrizanih rok, svečenik Ivan Gorjanski proti Gorjanom. Gluho, tiho kakor v grobu po polju je igrala siva tajinstvena luč meseca črno drevje je molilo proti nebu svoje nepremične veje: tu pa tam se je oglasila sova, zalajal pes, zasumela kača skozi grm. Iz goste šume sta smuknili dve senci iz brda na pot. Pomika i sta se po časi. Sedaj dotaknila se ju je mesečina. Ni

kola Gorjanski je vodil Moroviča. Na nekem mestu sta se ustavila.

— Tu so, je rekel Nikola, pokazavi s prstom na vrsto mrtvih trupel, a tu je moj oče, da, na njegovem pasu je kača, ki jo nosijo angelji.

Pristopil je blizu, ali noga se mu je zaustavila. Ljubizen ga je vleklja k očetu, grozni prizor krvavih trupel ga je odbijal ali slednjič je premagala ljubezen. Pokleknil je k mrtvecu, zgrabil ledeno roko mrtvaški mraz mu je stresal srce. Ali nagnil se je in je jokaje poljubljaj uvelo roko in zakričal.

— Oče! Oče! Ti da si to, ti junaska duša? Tako da te nahajam zopet. Zver! Zver! je skriknil niti toliko mi niso do pustili, da bi ti gledal mrtvi obraz da bi ti poljubljaj mrtva usta. Volk zapušča mrtvo truplo, kadar se je nasitil volkodlak pije samo kri ali oni so ti odnesli glavo. Oče! Oče! Daj, da ti s solzami, s poljubi ogrejem mrtvo roko da oživi za hip da stisneš zadnjikrat desnico mojo. Pusti da glava moja vsaj za trenotek počiva na mrtvem ti srcu.

Rekli to je spustil sin glavo na prsi mrtvega očeta in skozi nočni mir se je čulo zamolklo ječanje. Ranjenec je stal nem, zroči na ta žalostni prizor. Tudi v njegovem očesu je zalotil mešec blestečo solzo. Hkratu je rekel Morović tiho:

— Nikola! Vstani! Ljudje gredo. Čujem glasove. Voz ropoče po cesti, baklje se pomikajo semkaj. Utegnejo biti neprijatelji naši.

Nikola je privzdignil glavo, skočil po koncu. V resnici so se bližali ljudje. Oba sta se umaknila v senco drevja. Od Gorjana se je vračal v svečeniški obleki svečenik Ivan, a za njim se je med bakljenosci pomikal voz. Pristopil je k mrtvim.

— Oče! Sorodniki! Tu prihaja sin vašega plemena da vas odpravi v vašo domovino, v grob!

— Ivane! Brat! je zakričal iz mraka glas ne boš jih spremljal sam. In za hip je počivala glava Nikole na rami brata mu Ivana.

Nič nista govorila, govorile so samo solze. In Ivan je vse bojišče prekrizal zna menjem svetega križa, a ljudje so prisko

